

„en alleen een mooi beeld of een mooie gedachte in de sfeer van het Schoone" (493). „De wereld van het Schoone is een zelfstandige wereld, die zich aan geen belijdenis binden laat... Wel kan ook deze band (n.l. van de Evangeliebelijdenis, D.) worden aangelegd, en voorzoover de Kunst hierdoor in enger zin Christelijke Kunst werd, bereikte ze op meer dan één gebied het hoogste" (556). Reeds in het laatste citaat verradt zich de weifeling.

Hiermede reikt Kuyper aan de Kunst geen moreelen vrijbrief uit. Veeleer laakt hij „de pretentie, dat de kunst een onafhankelijk en geheel zelfstandig verschijnsel in het menselijk leven wil zijn, dat zich aan de wet van het Heilige niet heeft te storen, alsof „de wet van het Schoone moet heerschen boven elke andere wet" (528 vlg.).

Willen we dit juist beoordeelen, dan moeten we er op letten, dat ditmaal niet (gelijk in de Stone-lezing) naast de bovengenoemde trias van het ware, het goede en het schoone de religie zich een plaats kiest. Dit is van meer dan formeele beteekenis.

Nog altoos blijft het Kuyper's meening, dat de schoonheidswetten met die der ethiek niets van doen hebben. Maar boven beide staat de religie als algeheestster en vergt, dat alles en allen voor haar zwichten. Dit is, dunkt ons, de zin van die passage, waarin hij de emancipatie van de religie voor de kunst noodlottig acht, er aan toevoegend: „Rekent men uitsluitend met de ethische wetten, en met de wetten van het Schoone, dan is het te begrijpen, dat het Schoone zich de wet niet laat stellen door wat buiten zijn sfeer ligt en alleen aan de wet van zijn eigen sfeer gehoorzaamt" (579).

Zijn we met de lectuur van Pro Rege zoover gevorderd, dan herinneren we ons niet zonder bevreemding de (in ons vorig artikel besproken) distinctie tusschen het neutraal genoemde, formeel Schoone en het zakelijk Schoone, welke laatste te zoeken is in de inspiratie van den kunstenaar. Deze inspiratie echter is niet altijd uit den hooger, even goed kan ze uit de diepte opkomen en dan pogen „het zondige, het zinlijke, het wellustige, het revolutionaire tot schoone uiting... te brengen" (531 vlg.).

Hiermede stemmen echter weer voortreffelijk samen de bladzijden, gewijd aan den schoonen Christus en Zijn beteekenis voor schoonheid en Kunst (534 vlg.).

Wie het betoog uit Pro Rege met aandacht volgt, voelt zich voortdurend van links naar rechts geslingerd en vice versa. Hier het streven de sferen van het goede en schoone zooveel mogelijk gescheiden te houden, ginds de overtuiging, dat het ethisch goede (het „zakelijk Schoon" in een kunstwerk) schoon is, het demonische afschuwwekkend. In deze richting trekt de gang der gedachten van het geheele werk, zonder de daartegenin werkende krachten te kunnen neutraliseren.

Trachten we uit dit alles de slotsom te trekken om eigen standpunt te bepalen.

We merken op hoe Kuyper zich keer op keer weersprak, toen hij eenmaal zijn oorspronkelijken gedachtegang had losgelaten. Dit behoeft ons niet te verwonderen.

Wie de schoonheid aan de stoffelijke verschijning bindt, is tenminste één mijl met het materialisme meegegaan. Wat een kunstwerk van hooger orde zijn schoonheid geeft, is niet allereerst kleur, lijn of klank, maar de levende, organiserende idee, welke zich stoffelijk objectieveert voor oog en oor. Iets dat bij de meest spiritueele der kunsten, die van het woord, het duidelijkste spreekt. Kuyper's tegenargument, dat het woord omschrijft als stoffelijk kleed der geestelijke gedachte, is niet proefhoudend. In het woord (niet gedachtekleed, maar omkleede gedachte!) huwen geest en stof. Tenzij men het litteraire schoon wil beperken tot den woordklank, zal men moeten toegeven, dat daarin het geestelijke primeert. En zoo iemand, dan is de principieele bestrijder van Kolléwijnianen en „Tachtigers", die Kuyper was, daarvan overtuigd geweest.

Het spraakgebruik, dat een „mooie preck" en een „mooie daad" kent, wordt door Kuyper in De gemeene Gratie gewraakt. Het zij zoo. Stellig ontspont althans één zijner motieven aan zijn diep inzicht in het gevaar van veraesthetisering van zedelijke begrippen. We noemen iets niet zedelijk goed, omdat het schoon is; wel omgekeerd. Ook omspannt het begrip „schoon" zulk een eindelooze veelheid en verscheidenheid van objecten, dat het kleurloos wordt, zodra het ethische termen wil vervangen. Doch dit wezenlijk gevaar verleide ons niet tot de misschien even gevaarlijke isoleering van de ethische en aesthetische sferen.

Want dit spraakgebruik mag men wantrouwen, dat van de H. Schrift is onaantastbaar. En dit weet van schoonheid in Sions Koning¹⁾, Zijn bruid²⁾, Sion zelf³⁾ en van de heerlijkheid des

Heeren, van Christus en eers van de Zijnen. Nu mag men van meening zijn, dat Kuyper het Bijbelsch heerlijkheidsbegrip dikwijls verengt en te uitsluitend aesthetisch verstaat, dat het aesthetische een zeer belangrijk moment daarvan uitmaakt, ik bedoel, dat het woord in veel gevallen doet denken aan pracht, aan glans en luister, dat is wel duidelijk⁴⁾.

Dus steunt niets in de Schrift het vermoeden, alsof dit maar een oneigenlijke, een figuurlijke wijze van spreken zou zijn, zoodat de heerlijkheid eigenlijk wel een ster of een mensch, maar niet Gode zou toekomen.

Indien dan de Schrift ons zoo voorgaat en reeds de kunst ons leert het schoone niet als slechts de stof aanklevend te beschouwen, ook al zoekt het stoffelijke uitdrukkingsvormen, dan beweegt zich het betoog van de rectorale oratie in Schriftuurlijke lijn met in God de Schoonheid te zoeken, als bron van het creatuurlijk schoon, verdeeld over stof en geest. Datgene, waarin God Zijn verlustiging vindt, is schoon. Zichzelf volkomenlijk behagend is Hij volleschoon in al Zijn deugden. Zoo komt ook Paulus tot zijn doxologie, zijn „verheerlijken" van God om Zijn wijsheid, kennis, oordeelen, wegen, aan het slot van Rom. 11. Dit bewijst tevens, het worde terloops opgemerkt, hoe weinig grond er is voor Kuyper's bewering, dat we in de wereld van het Schoone met ons denken niets uit kunnen richten.

Is dit juist, dan valt aan onderlinge onafhankelijkheid der wetstelsels van goedheid en schoonheid geen oogenblik meer te denken. Een onzedelijk kunstwerk verdient dan niet afkeuring om redenen buiten de schoonheid gelegen, maar schendt óók aesthetische normen. Vandaar een gevoel van weerszin bij den normaal reagerenden mensch. Verandering „van heerlijkheid tot heerlijkheid, als van des Heeren Geest"⁵⁾ zal onze aesthetische reacties steeds meer zuiveren en verfijnen.

Zoo vallen we, zonder ons te binden aan Kuyper's uitlegging van de termen „heerlijkheid" en „goddelijkheid" en met inachtneming van vroeger gemaakte reserves, de hoofdstrekking der rectorale oratie met overtuiging bij. Vonden we in latere geschriften afwijkende en moeilijk te verzoenen denkbeelden, dan was het toch Kuyper zelf, die den uitweg wees.

Met twee opmerkingen worde dit artikel (en daarmee deze korte reeks) besloten. In de eerste plaats geldt wat hier van de verhouding tusschen het schoone en het goede werd betoogd, m.m. ook van het schoone en het ware. In de tweede plaats hebben we ons te wachten voor de conclusie, dat de sferen van het goede en van het schoone zouden samenvallen. Niets is minder waar. De schoone, maar van rede afwijkende vrouw uit het Spreukenboek leert het ons wel anders. Degelijkheid van strekking in een kunstwerk waarborgt niet, dat de kunstenaar de degelijkheid als schoonheid heeft gezien en geobjectiveerd. En gemeene Gratie bewaart veel formeele schoonheid als draagster van verwerpelijke materie.

K.

D.

4) We verwijzen hiervoor naar Kittel, *Theol. Wörterbuch* n. N.T. s.v. doxa. Een goed voorbeeld in Matth. 6:29.

5) Vgl. 2 Cor. 3:18.

UIT DE SCHRIFT

Terstond opgeklimmen.

En Jezus, gedoopt zijnde, is terstond opgeklimmen uit het water. Matth. 3:16a.

Voor degenen, die in het geloof — niet slechts uit modezucht of uit navolging, maar in het geloof — zich door Johannes lieten doopen, was het oogenblik, waarin ze opklimmen uit het water, er één van groote vreugde. Immers, de Doop van Johannes was niet uit de menschen, doch uit den hemel; God gaf dien Doop en sprak in dit teeken tot den doopeling.

Eerst daalde deze af in het water. Daarin zei God tot hem — en de doopeling aanvaardde dit Goddelijk getuigenis geloovig, in verootmoediging —: „wat u aangaat, er is voor u geen verwachting; gij zijt slechts bestemd voor den dood, om onder te gaan, evenals gij nu ondergaat en sterft in het water."

Maar dan krom de doopeling op uit het water en daarin sprak God tot hem — en ook dit Goddelijk getuigenis aanvaardde de doopeling geloovig, nu in ontroerende blijdschap —: „doch wat Mij aangaat, er is voor u wel verwachting; Ik heb u bestemd om op te staan tot een nieuw leven, evenals gij nu opstaat uit het water; Ik schenk u dat nieuwe, ware leven; en in den Doop geef ik u er een heerlijk teeken van!"

Dan mocht de doopeling juichen: „ik was onrein, maar de Heere reinigt mij, volkomen — zie mijn schoone vleesch, waarmee ik opklim uit het water; is dat niet de sprake Gods van de vergeving mijner zonden? Ik, die door mijn ongerechtigheden geen recht meer had, te behooren tot

het volk Gods, die daar buiten stond, ik mag intreden in het Koninkrijk der hemelen! Het oude is voorbijgegaan, ziet, het is alles nieuw geworden!"

* * *

Christus heeft zich in het geloof laten doopen; Hij is in het geloof afgedaald in het water, belijdend de misdaden van Zijn volk; Hij is ook in het geloof opgeklimmen uit het water en is daarin door Zijn God vertroost.

't Is wel heel opmerkelijk, dat Mattheus op het opklimmen uit het water zulk een sterken nadruk laat vallen. De eigenlijke Doopshandeling wordt niet met zooveel woorden verhaald; slechts wordt in een bijzinnetje gezegd: en Jezus, gedoopt zijnde. Maar in een hoofdzin, als een feit, dat de aandacht moet spannen, wordt gewezen op het opklimmen uit het water. Ja, er wordt nog afzonderlijk gezegd, dat Christus dit terstond heeft gedaan¹⁾. Hierdoor wordt ons geloofsvooroordeel bevestigd, dat het opklimmen uit het water niet slechts een handeling was, die nu eenmaal volgen moest op het eerst af dalen in het water, doch dat het een geloofsdaad was, waarin Christus de sprake Gods in den Doop geloovig aangreep, de Heiland verlangde ernaar door Zijn God vertroost te worden, Hij haastte naar dien troost, dus krom Hij terstond op uit het water.

Had Zijn God niet tot Hem gezegd: „Uw bestemming is de dood, de ondergang, evenals Gij nu ondergaat in het water"? En Christus had gebedd onder die sprake Gods, die in het teeken van den Doop zoo klaar tot Hem kwam. Hij had gesproken: „Moet Ik ondergaan? Moet Ik sterven? Vader, Ik wil!" En Hij was afgedaald in het water, Hij had Zich door Johannes, door God laten onderdompelen, den dood tegemoet.

Maar daarom haakte Hij er ook naar, om terstond op te klimmen uit het water, om ook daarin de sprake van Zijn God te hooren: „Uw bestemming is — door den dood heen — het leven, het eeuwige leven, voor Uzelf en voor Uw volk! Neen, al moet Gij ondergaan, Ik laat U niet in den dood, want Ik zal Uw werk, het werk der verzoening aannemen, en dan moogt Gij, met al de Uwen, intreden in Mijn hemelsch koninkrijk."

Zou Christus daarin niet juichen? Is dat geen sterke vertroosting, als Hij, reeds bij het openlijk aanvaarden van Zijn ambtelijken dienst, de verzekering van Zijn Vader ontvangt: „!Gaat wel door lijden, maar tot heerlijkheid! Gij zult Uw werk der reiniging voltooien, zoodat Ik 't volkomen goedkeur; zie maar naar uw schoone vleesch, een teeken van Mijnentwege hiervan. Gij zult door den ondergang heen komen tot de opstanding uit de dooden!"

En Christus, ons in alles gelijk geworden, wilde dien troost geen oogenblik missen; Hij krom op, terstond!

* * *

Enkele jaren later ging Christus den dood in! God verliet Hem. En Satan zei: „Voor U is geen verwachting, dan de eeuwige dood." Toen was Christus zeer bang.

Maar, was Hij niet gedoopt? Opgeklimmen uit het water? Toen heeft Christus, mee door dit teeken, Zich vastgeklemd aan Zijn God en gesproken: „Ik geloof in God. Ik geloof Gods teeken. Ik geloof de opstanding uit de dooden." 's Gr. F. d. V.

1) Meerdere exegeten willen dit „terstond" meer verbinden met het volgende (de hemelen werden geopend, enz.) omdat het toch vanzelf spreekt, dat Christus dadelijk uit het water op den oever krom; dus op deze manier: terstond, nadat Jezus opgeklimmen was uit het water, werden de hemelen geopend, enz. Dat zou geoorloofd zijn, wanneer het opklimmen door een participium was meegedeeld. Kan dat echter wel, nu 't in een hoofdzin is gezegd? Bovendien, uit Lucas 3:21 blijkt, dat er toch eenige tijd, zij het een heel korte, verloopen is, eer de hemel geopend werd, want Jezus was na den Doop (partic. aoristi) reeds in gebed, aan het bidden (partic. praesentis), toen de hemel geopend werd.

KERKELUK LEVEN

Een nieuwe psalmberijming. (II.)

Hebben we verleden week een loffed gezongen op de capaciteit van Ds Hasper, en op vele deugden van zijn nieuwe psalm „berijming", thans moeten we ook wel enkele bezwaren ontwikkelen. De zaak van het gebruik der psalmen is ernstig genoeg, en ook veelzijdig genoeg om nauwlettend toe te zien, hoe men verbetert, en op welke punten het geschiedt, en of inderdaad alles verbetering is.

Laat mij maar beginnen met de kwestie van de lengte. Men kan een dichter niet verzen en strofen laten leveren „op maat". Maar de berijmer is toch aan de „maat" van het werk van den dichter gebonden. In dien zin n.l. dat hij geen konstitutieve gedachten, die in het oorspronkelijke gedicht liggen uitgedrukt, mag verwaarloosen. Anders kan men niet meer van een „berijming" spreken. Ik ben op dat woord niet gecharmeerd; maar het houdt in elk geval in, dat de „berijmer" zich bindt aan den

dichter ze van Isra- werkt niet gebre „voorwoor- „hier aang- No kán- strak. He- Ds Haspe- van het a- resultaat, er zijn g- voormalig- inkorting- betering m- klaarbaar- „schilder- slot van

Die laan- dacht en- blijkbare- de rijmer- klaarder- parafrase- weer à la- heid zit c- iedere v- rijming) gese in. D- de Kantie- klaring G- Godes") e- door hen- dit versta- die God g- beschrme- het proble- gedachte), verhaspel- van de ke- geen psalm- Kort en k-

Aardsch- In zulke- ste. Zij- tittels en- al ontkon- vaar van- gestelde- Maar es- „tittels er- soms zelfs- spijt heeft- dan eens- Hoe zou- 119, die i- in deze n- berijming- gediend; en we zij- tegendeel- wensch v- hen, die m- den gansen- met voete- van een r- dikant, di- nieuw tes- der psalm- of onder- laten zin- gebeuren, oude berij- verzen n- berijming- de berijm- woorden. willen he- we hem e- zal, met- meerde z- dan als w- groot geb- zang. U- ting" aan- fout. Als- is, zonder- de onder- dan voel- grif toege- uitspreken- het mes- Gods Woe-

En nu- verkorting- beelden. „coupletter- nog in ge- opvallend- (12); Ps. 2 (3½); Ps. 26:5 (11); Ps. Ps. 40:5

1) Cf. Ridderbos op Jes. 33:17 (K. V.).

2) Psalm 45:12.

3) Psalm 50:2.